

A. İrfan TÜRK KOLU

Metalurji Mühendisi

TMMOB'nin 2012 Genel Kurulunda o dönemki adımızla Metalurji Mühendisleri Odası olarak DİSK ve KESK ile birlikte Teknik Elemanlar kurultayı yapılması için önerge vermiştik. Kabul edildi. TMMOB'deki gelenek doğrultusunda önergeyi veren Oda olarak kurultayın sekreteryasını üstlendik. Ne var ki o dönem gerek DİSK gerekse KESK böylesi bir kurultay için uygun değildi. Yapılamadı. Oysa TMMOB'deki toplantı sonrası Oda olarak hemen çalışmalara başlamış; kurultayın genel çerçevesi, hedefleri anlamında belli konuları somutlamıştık. Kurultaydan -yapılabilse idi- ; Mühendis mimarlar dışındaki teknik elemanların da mesleki örgütlerinin yaratılması, ve Mühendis mimarlar dahil tüm teknik elemanların sendikal mücadelenin içinde olması gerekliliği gibi iki somut hedef belirlemiştik.

2013 Yaz döneminde gündeme gelen Teknik Öğretmenlerin mühendislik tamamlama sınavının mühendislere yönelik bir hak gasbı olmasının ötesinde; bazı çevrelerce TMMOB ile teknik öğretmenleri çıkar çatışması içindeymiş gibi gösterme çabasına dönüştürülmeye çalışıldı. Sektörümüz açısından metal ve döküm öğretmenlerinin mühendis yapılması zaten giderek kalitesi düşürülmeye çalışılan mühendislik eğitimi ile birlikte mühendislik mesleğine yönelik bir itibarsızlaştırma hamlesi idi.

Sonuç olarak giderek artan mühendis arzı ve yeterince büyümeyen istihdam olanakları işverenlerin elinde ücretli çalışan mühendislerle karşı fazladan bir koz daha demek idi.

2014 Şubat ayında yayınlanan dergimizin 168. sayısında ise "Sendikal Mücadelede Yeni Dönem: e-sendika" başlıklı bir yazı yayınladık. Sendikal örgütlenme önündeki noter şartı kaldırılmış, sendikalara üye olmak e-posta göndermek kadar kolay bir hale gelmişti. O günden bugüne; genelde sendikaların örgütlenmesi özel olarak da mühendislerin sendikalaşması konusunda yeterli çaba gösterilmedi. Meslek örgütleri bu konuyu yeterince gündem yapmadılar, sendikalar da -en azından kendi deneyimimiz- bu konuda hiç de istekli davranmadı.

Konuya ilişkin bir diğer gelişme ise haziran 2015 genel seçimlerinden önce yaşandı. Siyasal iktidarın seçim öncesi çıkardığı ve yabancı mühendislerin "denklik aranmaksızın" ülkemizde çalışabilmesine olanak tanıyan yasa ile ücretli çalışan mühendisler; her türlü sosyal haktan yoksun ve daha az ücrete çalışmaya razı yabancı mühendislerle rekabete zorlandı.

Aslında sözü edilen somut olaylar son 20 yılda ülkemizde yaşanan depolitizasyonun, işçi, emekçi kesimlerin örgütsüzleştirilmesinin ve birbirlerine yabancılaştırılmasının bizi getirdiği noktanın bir kaç örneği. Hala 12 Eylül faşizmi ile hesaplaşacak güce ulaşamamış, 12 Eylülün devamı olan neo-liberal politikalara emekten, halktan yana alternatifler üretememiş bir toplumsal muhalefet sonuç olarak kendisine dayatılan koşullarla karşı karşıya kalmıştır. Daha örgütsüz, daha az sosyal hak, giderek yok olan iş güvencesi, daha az reel ücret. Tüm bu gelişmelerin politik arenadaki yansımalarının da; emekten, halktan, özgürlük ve demokrasiden yana olduğunu söyleyen siyasi ve sendikal yapıların giderek güç kaybetmesi şeklinde olması gayet anlaşılır bir durum oluyor.

2013 Haziranında yaşanan büyük halk isyanı Gezi'de işçi sınıfının ekonomik demokratik mücadele örgütü sendikaların neden olmadığı sorusunun yanıtı da aslında tam burada idi. İşçiden emekçiden yana örgütler başta sendikalar olmak üzere sadece güç kaybetmemişler aynı zamanda "nitelik"de kaybetmişlerdi. Temsilcisi oldukları sosyal kesimin ekonomik demokratik haklarını savunmak noktasında öznel niyetlerinden bağımsız olarak ama tam da siyasal yetersizlik ve politik ön görümsüzlük sonucu giderek yeterince reaksiyon veremeyen, kendi varlık nedenini yansıtamayan yapılar haline dönüşmüşlerdi.

GEZİ'DEN OTOMOTİVE

2015 Mayıs ayında Bursa Renault fabrikasında başlayıp, hızla yayılan işçi eylemleri böylesi bir ortamın sonucu olarak ortaya çıktı. Resmi rakamlara göre toplam üç konfederasyonda (soldan sağa; DİSK, Türk-İş ve Hak-İş) bir milyon civarında işçinin sendikalı olduğu, iş yaşamımızda belki de uluslararası üretim ilişkileri en yoğun sektör olan otomotiv sektöründe direnişin başlaması aslında tesadüf değildi. Otomotiv kapitalist sistemin tanımadığı anlamda, toprakla bağı kalmamış, işgücünden başka bir güvencesi olmayan işçilerin yoğun olduğu bir sektördü.

Nisan 2015 başlarında medyaya yansımaya başlamıştı sonradan "otomotiv sektöründe metal fırtına" diye

adlandırılan işçi eylemleri. Olayın geçmişi elbette uzun. Ama şöyle başlatabiliriz; Bir önceki toplu sözleşmede Renault işçileri MESS'in toplu sözleşmesinin dışında extra ücret farkı talep etmişlerdi. Sendika (Türk Metal) " farklı uygulama yapamam" dedi. Devamında BOSCH'ta önce Birleşik Metal İş'in yetki alması sonra yeniden Türk Metal Sendikasına geçmesi nedeniyle - bir Tofaş işçisinin deyişiyle- "BOSCH'ta Türk Metal'in yeri sağlamlaşsın" diye ek ücret farkı verildi. Renault işçisi bu farklı uygulamayı unutmadı.

Aslında sorun sadece "ücret" değildi. Öyle olmadığı zaten süreç içinde çok net bir şekilde ortaya çıktı. Direnişin saat ücreti farkından çıkmış olmasına bakarak "salt ekonomik talepler" demek doğru değildi. Özünde ekonomik-demokratik mücadelenin bir aracı olan sendikal mücadelede önde görünen elbette ekonomik talepler ve iş güvencesidir. Ancak saat ücreti farkından başlayan direniş sınıf dayanışması bilinciyle yayıldı. İşçi sınıfı ekonomik demokratik haklar mücadelesini sınıf bilinci temelinde ve "işçi sınıfını" reddeden sendikaya karşı yürüttü.

Talepler;

- **Ücretler Bosch işçisi ile eşitlenecek**
- **İşten atılma olmayacak**
- **Sendika olmayacak, işveren seçilmiş temsilcilerle görüşülecek.**

Ardından direnişin yayıldığı tüm işyerlerinde (Tofaş, Mako, Coşkunöz...) işçilerin tek maddelik talebi işçi sınıfının sınıf dayanışmasının örneği idi;

- **Renault işçisine ne veriliyorsa o.**

SENDİKASIZ İŞÇİ

12 Eylül '80 darbesi ile başlayıp, yıllardır devam eden sendikal hakların adım adım kısıtlanmasının gelinen noktada işçileri var olan ama "işçilerin" olmayan sendikalara mahkum ettiği gerçeği tüm çıplaklığı ile ortaya çıktı.

Dönem dönem Tekel işçileri, Yatağan işçileri vb. direniş öykülerimiz oldu. Ama bizce metal işçisinin Mayıs 2015 direnişi; nedenleri, kitleselliği, talepleri ve sonucu itibarıyla ülkemiz demokrasi mücadelesi ve işçi sınıfının mücadele tarihi açısından bir dönüm noktasıdır.

Otomotiv ve metal sektörü işçileri hak arama mücadelesini bir sınıf dayanışmasına evriltti, Sendikalar yasasını deldi; yetkili sendikayı "yetkisiz" kıldı. Toplu İş

Bursa'da otomotiv işçilerinin direnişi işçinin olmayan "işçi sendikalarını" ve toplu sözleşme yasasını geçersiz kıldı. İşçiler sınıf dayanışması temelinde ekonomik demokratik mücadelenin en güzel örneklerini verdiler.

Sözleşmesi yasasını deldi; yapılmış sözleşmeye rağmen masaya oturarak hakkını aldı. Tüm bunları yaparken iş güvencesini sağladı.

Doğal olarak doğa boşluk kabul etmiyor. Bir şeyleri geçersiz kıldığında yerine alternatifini koymak gerekiyor. İşçiler "işçinin olmayan işçi sendikalarını" reddettiler. Bu reddediş giderek yayıldı. Otomotiv sektörü uluslararası bağlantıları nedenlerle uzlaşmayı istiyordu ve uzlaştı. Ancak giderek tüm metal sektörüne yayılan direniş -ki bugünlerde Enpay, THY Teknik A.Ş., Trakya Döküm, Arçelik'te devam ediyor- merkezi bir bütünsellik arzemediği için hak kayıplarına ve işten atılmalara neden oluyor.

Metal Fırtına'nın çarpıcı yanlarından birisi de klasik yapı ve örgütlerin desteğini reddetmeleri idi. Sadece yıllardır kendilerini patronlarla beraber sömüren sendikaları değil, yine yıllardır "işçi sınıfı"nın yanında olduklarını söyleyen her türlü siyasi yapıyı da reddettiler. Aileleri dışında kimseden yardım almadılar. Fabrikada birlikte çalıştıkları mühendislerden bile.

MÜHENDİSLER VE DİRENİŞ

Zaten mühendislerinde herhangi bir destek verebilecek durumları yoktu. Renault'ta direniş başladığında bazı mühendisler sosyal medya üzerinden destek beyan edince hemen telefonla arandılar!. Ve o mühendislerin facebook sayfalarındaki destek yazıları sildirildi. Diğer

fabrikalarda da durum farklı olmadı. İşçiler o güne dek hiç yanlarında olmamış beyaz yakalıları istemediler. Münferit işyerlerinde mühendisin kişisel ilişkilerinden kaynaklanan salt konuşma bazındaki birliktelik ve destek dışında mühendisler işveren temsilcisi gözü ile bakılıyor. Bu durum mühendislerin tamamını işveren temsilcisi olarak görmek isteyen patron için de ideal ortamı yaratıyor. O kadar öyle ki bir işyerinde direniş sona erdiğinde bir mühendis "işçilere verilen artış bize uygulanmayacak mı?" diye sorunca patronunda işçilerde büyük bir şok yaşadılar.

Açıktır ki temel sorun toplum olarak örgütlenme geleneğimizin olmaması. Buna egemenlerin klasik böl ve yönet politikası eklenince bırakın mühendislerle işçileri bir araya getirmeyi, mühendislerle teknik elemanları bir araya getirmek mümkün olmuyor. '80 Sonrası sürecin sonucu olan devrimcilerin sokaktan ve kitlelerden kopması; iş yaşamında da işçi-teknik eleman-mühendis ayrışmasının gündeme getirdi. Mühendislerin de teknik eleman olup olmadığı tartışması yerine ücretli çalışan herkesin -ünvanı ve eğitimi ne olursa olsun- işçi statüsünde olduğu, ücretli çalıştığınız sürece de aynı sömürü çarkları içinde yer alındığı gerçeği öne çıkartılmalı.

Gerekli altyapı ve akademisyen kadrosundan yoksun üniversiteler, teknik öğretmenlerin mühendis yapılması, yabancı mühendisler çalıştırma izni arka arkaya konduğunda zaten süreç mühendisin giderek hem mesleki hem de toplumsal anlamda değersizleştirilmesi sürecidir. Açıktır ki işsiz mühendis sayısı arttıkça çalışan mühendislerin iş güvenceleri yok olacak, ücretleri ve sosyal hakları azalacaktır. İşverenler işsiz mühendisleri

Metal işçilerinin Mayıs 2015'te başlattığı direniş mühendisler ve tüm teknik elemanlara örnek olmalı. Mühendisler ve tüm teknik elemanlar e-sendika yasasının sağladığı görece olanaklardan yararlanarak sendikal mücadelede aktif olarak yer almalı.

çalışanlara karşı bir silah olarak kullanma yoluna gideceklerdir. Tablo oldukça net; sömürü mekanizması anlamında işçi - mühendis ayrımı yok. Ama mühendisler hem sayıca az, hem de örgütsüz, üstelik dışarıda bekleyen bir işsizler ordusu var. Mühendislerin konumunun işçilerden daha kötü olduğunu söylemek çok da yanlış olmaz.

Dergimizin 168. sayısında şöyle yazmıştık; "Sendikaların örgütlenme önündeki bir çok fiili engeli ortadan kaldıran e-sendika uygulaması, örgütlenmeyi pratik olarak kolaylaştırmakta. Sendikalara üye olmanın böylesine kolaylaştığı bir ortamda; tüm emekçi kesimlerin sendikalarda örgütlenerek, sendikaları yeniden toplumsal muhalefetin öncü gücü haline getirmek mümkündür. Mevcut durumda özellikle kapsam dışı uygulamasının pratikte ciddi bir engel gibi görünmesine rağmen bu konuda daha kapsamlı bir çalışma yapılmalıdır. Bir yandan tüm teknik elemanlar ve mühendislerin sendikalaşması sağlanırken diğer yandan hukuki mücadele yürütülmelidir.

Her ne kadar olumsuz mahkeme kararı olsa da hiç bir sözleşmenin yasalardan üstün olamayacağı hukukun temel kuralıdır. İş yasası bu denli açık şekilde ücretli çalışan herkesi işçi kabul ederken bırakın mühendisleri şeffelerin, amirlerin kapsam dışı tutulması sadece işverenin emekçilerin gücünü bölme parçalama çabasıdır.

Mühendislerin e-sendika yöntemi ile sendikalaşması ve işyerlerindeki sendikal mücadele içinde fiilen yer alması zaten pratikte bu sorunun çözümünü dayatacaktır. Sendikaların bu konuda göstereceği çaba ile birlikte ülkemizde sendikal örgütlenme ve mücadele tekrar 70'li yılların ivmesini yakalayabilir.

Sendikalarla meslek odalarının yapacağı ortak çalışmalar hem mühendislerin sendikal haklardan yararlanmasına, iş güvencesine kavuşmasına hem de sendikaların üye profilini zenginleştirerek daha aktif hale gelmesini sağlayacaktır.

Elbette burada sendikaların tavrı oldukça önemli hatta belirleyici. Mühendislerin sendikalı olması doğal olarak entelektüel düzeyi yükseltecek, tıkanan sendikal mücadelenin önünü açacak düşünsel zenginliği yaratacaktır.

Sendikal mücadelenin güçlenmesi; gericilik, yolsuzluk, soygun ve talan sarmalında bunalmış ülkemiz insanlarının özgür, demokrat ve bağımsız bir Türkiye umudunu güçlendirecektir.